

Entrevista

Francesc d'Assís Casademont

Des de 1982 fins a la seva mort, el passat mes d'agost, el pintor Francesc d'Assís Casademont va viure amb la seva dona, Mariàngels Mercader, a la Bruquera, un paratge que es troba molt a prop de Púbol i, per tant, del castell de la Gala. Quan hi vaig arribar, un dia massa càlid de l'últim mes de març, les campanes que hi va fer posar Casademont *le Vieux* tocaven les quatre. La casa, gran, està envoltada de bosc i d'un magnífic jardí. Tot l'edifici traspua pintura, música i lletres, i quan hi entres et sents de seguida com aixoplugat del món.

–Per què *le Vieux*?

–Per diferents motius. Me'l vaig posar als seixanta anys, ara en fa vint-i-quatre, perquè a aquesta edat un home ja és vell. Un altre motiu és perquè el meu fill també pinta. Vaig dir-li: «Jo em diré *le Vieux* i tu *le Jeune*», però ell al final no ho va voler, suposo que perquè és molt catalanista. A més, també cal dir que em vaig posar *le Vieux* perquè m'agraden molt els pintors flamencs i ells solien posar-se aquest pseudònim.

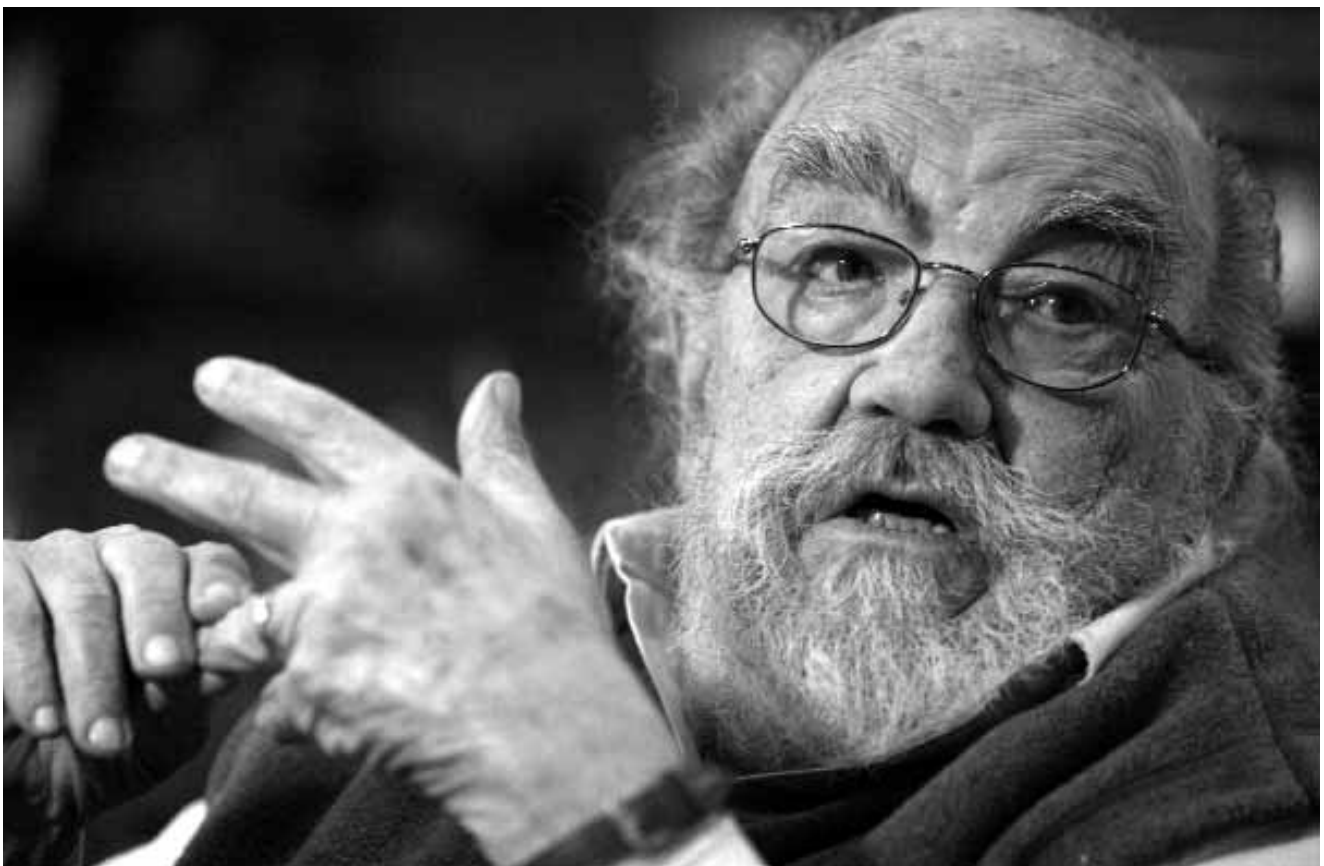
–Per a vostè, ser artista és un do o un procés?

–Les dues coses. El pintor Joaquim Mir deia (ell ho va treure dels pintors florentins) que per pintar es necessita molta paciència i els pinzells nets. Jo crec que es necessita tenir aquest do de Déu i haver pintat com un brètol. És indispensable tenir molt d'ofici, haver-te passat moltes hores pintant i, sobretot, saber dibuixar bé i tenir el concepte del color.

el pintor del silenci

JORDI BONET-COLL

FOTOS: PERE DURAN

–Va néixer a Barcelona, però el seu origen és empordanès.

–Sí, el meu pare era fill de Figueres, l'avi d'Ordis... El meu pare se'n va anar a Barcelona i va muntar una fàbrica de teixits a Sallent. Tenia el despatx al carrer del Bruc.

–Abans ha parlat de Joaquim Mir. Vostè el va conèixer?

–Va ser gràcies a un acord amb el meu pare. L'any 1939, quan feia bat-

xillerat, em va dir que si ho aprovava tot, a l'estiu em pagaria una estada a l'Estartit, per poder pintar del natural. Encara me'n recordo: el pare em va donar cinc-cents pessetes i em va deixar a l'estació de França. Vaig baixar a Sant Jordi Desvalls i vaig anar amb autobús de gasogen fins a Torroella, i de Torroella a l'Estartit. Em vaig estar en una fonda del carrer Santa Anna. I un dels hostes era Joaquim Mir. Era un esventat, bona per-

sona, però esventat. Li vaig caure bé. Em va dir: «Tu, noi, pintaràs; desgraciadament, pintaràs».

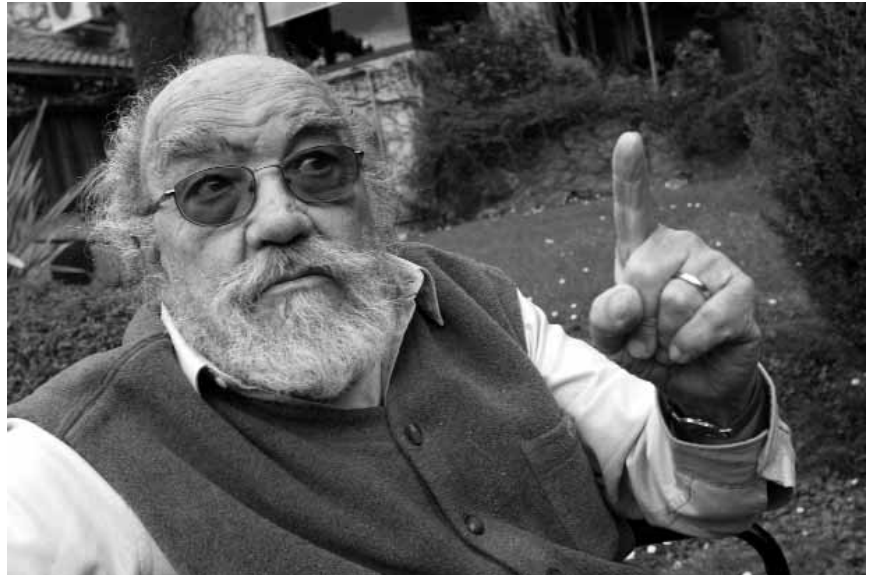
–El seu pare va ser una figura important per a vostè?

–Sí. M'havia dit moltes vegades que jo era el seu millor amic. Era un home molt sensible, de tarannà lliberal. Els caps de setmana solia passar-los amb ell. Els dissabtes anàvem a veure exposicions de pintura, i els diumenges,

Francesc d'Assís Casademont i Pou va néixer a Barcelona el 14 de novembre de 1923, en una casa del carrer Wellington, molt a prop del parc de la Ciutadella. Va ser Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (1994) i acadèmic de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi (1994). Va fer exposicions arreu del món i té exposats quadres, entre altres llocs, al Museu del Louvre, al Museu Nacional de Graz (Àustria), al Museu de la Universitat de Davis (Califòrnia, EUA), al Museu de Montserrat i al Museu d'Art Modern de Barcelona. També són nombroses la bibliografia i la filmografia sobre la seva persona: *Col·lecció de gravats contemporanis*, Edicions de la Rosa Vera, Barcelona, 1951; *Enciclopèdia vivent de la pintura i escultura catalanes*, R. Santos Torroella, Àmbit, Barcelona, 1984; *Francesc d'A. Casademont*, Josep Valls, Artistes de Sempre, 1999; *Casademont, le Vieux*, Serveis Vídeo Empordà, 1986; *Mono-grafia Casademont*, TV Canal 4, Xesc Barceló, Mallorca 1999...

En el decret pel qual se li va atorgar la Creu de Sant Jordi hi diu: «Pintor, especialment vinculat als paisatges, la gent i les comarques gironines. Per la qualitat de la seva obra i per la seva divulgació pedagògica de l'art, amb obres didàctiques i una dilatada tasca docent, ha contribuït a la difusió internacional dels paisatges de l'Empordà i de l'art català contemporani».

Francesc d'Assís Casademont va morir a Girona el dia 10 d'agost de 2007.

arquitectura. Anàvem a Girona, Tarragona, Vic... Recordo que l'any 1934 vam veure a Girona el famós *Tapís de la Creació* enrotllat i a terra; sí, a terra. Va morir quan jo tenia 23 anys.

-A quines escoles va anar?

-El meu pare em va portar al millor col·legi de Barcelona, el Colegio Ibérico, que estava entre Pau Claris i Consell de Cent. Després de la guerra vaig anar a l'Institut Francès, a la Gran Via de les Corts Catalanes. I també vaig fer algun curs a la Llotja. En aquest temps va ser quan vaig entrar en contacte amb el Cercle Maillol i vaig conèixer Josep Maria de Sucre. Després vaig estudiar enginyeria industrial, perquè era el que necessitava per treballar a l'empresa familiar.

-Va fer d'enginyer molt de temps?

-Sí. Quan vaig acabar els estudis, vaig començar a treballar a la fàbrica de teixits que els meus pares tenien a Sant Feliu de Llobregat i al despatx i magatzem de Barcelona, al carrer del Bruc. El meu pare (amb qui sempre em vaig avenir molt) em

deia: «Al matí t'estaràs al despatx i a la fàbrica, i a la tarda pintaràs». Però això només van ser els primers anys; després, les responsabilitats em van robar gairebé tot el temps. Vaig estar vint anys fent d'enginyer. Però un dia, quan tenia quaranta i pocs anys, vaig convocar un consell de família (la meua dona, els meus dos fills, en Francesc i la Berta, i jo) per parlar de la possibilitat de dedicar-me només a la pintura. Tot i que tenia les espatlles cobertes, reconec que quan vaig decidir plegar de la fàbrica vaig ser molt valent. En aquell moment era conscient que necessitava temps per aprendre l'ofici, ben bé cinc anys per anar-me fent, pintant, etc. I llavors vaig tenir la sort que em proposessin fer de professor a l'escola Viaró de Sant Cugat del Vallès. Vaig estar-hi fent classes al matí durant vuit cursos. En guardo molt bons records: vaig muntar-hi el departament d'art i encara tinc molt bones relacions amb els meus exalumnes. Va ser magnífic, perquè tenia un sou i temps per pintar.

«Vaig estar a punt de caure en l'abstracció, però m'estimo massa la natura per fer-la desaparèixer»

–La seva tasca pedagògica no es va limitar només a fer de professor...

–En aquesta mateixa època vaig treballar amb Xavier Figueras per a l'editorial Magisterio Español. Vam fer unes col·leccions destinades als alumnes d'EGB, un total d'onze volums.

–He llegit en algun lloc que en el seu inici va fer gravats...

–Sí. Vaig treballar amb diferents tècniques, sobre fusta, metall. Vaig fer xilografies, aiguaforts... El gravat em va ajudar molt a aprendre a dibuixar. El dibuix és molt important. Qui no dibuixa, no pinta bé. Això és com la carn i l'esquelet: si no hi ha esquelet, la carn no s'aguantarà. La síntesi de la meua pintura actual té molt a veure amb el fet d'haver treballat amb el gravat.

Amb els gravats, Casademont va guanyar força premis: l'any 1951, el primer premi de gravat Rosa Vera; el 1961, el primer premi de xilografia de la II Bienale della Incisione a Pescia, Itàlia; el 1957 va exposar al Museu Galliera de París...

–Suposo que la seva pintura ha passat per diferents etapes...

–Vaig començar fent pintura de petita distància, bodegons amb influència de Cézanne... Però tot això es va acabar quan em vaig dedicar només a la pintura. Vaig deixar la petita distància perquè ja podia sortir a contemplar la natura. El meu inici potser podria ser postimpressionista. I més tard, gairebé vaig estar a punt de caure en l'abstracció, però no ho vaig fer. M'estimo massa la natura com per fer-la desaparèixer.

–També va fer ceràmica, no?

–Sí. I n'hauria feta més si m'hagués posat d'acord amb el marxant que vaig tenir a Zuric. Però em va dir que ell només treballava amb pintura perquè la ceràmica es trenca, i això es tradueix en preus molt més baixos que en la pintura. La pintura en ceràmica és un altre món. Segons la cuita, el color surt d'una manera o altra. El foc fa pujar el color.

–A més de Barcelona i Sant Cugat, París i Cadaqués són altres ciutats on va viure...

–Sí. A París ja hi passava temporades quan encara feia d'enginyer industrial. Teníem un pis a mitges amb Xavier Valls. Sempre procurava combinar la meua feina d'industrial amb la pintura. Quan anava a Alemanya, Àustria, Anglaterra..., sempre anava a visitar

museus o buscava llocs per pintar-hi. A Cadaqués hi he tingut dues cases. Recordo quan hi anava de petit amb el meu pare: no hi havia ningú pels carrers, una pau absoluta... Més tard, tot va canviar.

–En una entrevista vostè va dir que és pintor gràcies en bona part a Cadaqués.

–Potser no tant, però sempre he pensat que la llum de Cadaqués és molt especial. Les tardes són molt curtes, perquè el Pení enfosqueix el poble. Cadaqués té un color mineral, tot és mineral.

–A part de Cadaqués, hi ha algun altre lloc que li agradi especialment pintar?

–Mallorca. Conec Mallorca des de fa molt temps: hi vaig anar de viatge de nuvis i l'any 1958 hi vaig guanyar un premi de gravat. Jo estimo les Illes. Trobo que tenen una llum molt dolça. També vaig pintar molt Castella. A mi m'agraden molt els camps de

Castella la Vella, que es poden comparar amb el mar: hi ha unes extensions enormes.

–Troba que han canviat molt, tots aquests paisatges?

–I tant! L'especulació urbanística ha fet malbé molts llocs. Em fa por pensar què pot passar amb molts dels paratges que tenim aquí al voltant.

–Vostè només pinta paisatges. Per què no retrats?

–La naturalesa no és perfecta, però és més estètica que el gènere humà. Els arbres són els vegetals més intel·ligents que hi ha, i de tots, el que més m'agrada és l'olivera. L'olivera, com més vella més bonica; tot el contrari del que passa amb el gènere humà. A mi m'interessa l'aire i la llum. El que m'agrada més és pintar els núvols. M'agrada pintar l'horitzó baix per poder pintar més cel. A vegades pinto barques o el que

sigui i després les acabo traient perquè baixo tant l'horitzó.

–Mar o muntanya?

–Tot. El mar m'interessa molt. Com a origen de la vida, com a gran misteri...

–Els seus quadres transmeten pau, calma, silenci; els seus paisatges semblen somiats...

–Com més nerviós estic, millor pinto, perquè m'abstrec totalment d'aquest món. Un psicòleg va usar les meves pintures en el seu despatx: deia als seus pacients que mentre parlessin amb ell anessin mirant els meus quadres. M'explicava que això els ajudava a relaxar-se, a deixar-se anar. Jo em considero panteista i miro de fer una pintura espiritual, amb missatge.

–Es pot dir que els seus quadres són realistes?

–No. La meua realitat és el meu somni. Jo no faig fotografia. Jo no

«La meva realitat és el meu somni. Jo no pinto mai el que veig; pinto el que sento. Idealitzo el paisatge»

pinto mai el que veig, jo pinto el que sento. Després de mirar bé una cosa, en trec tot el que hi sobra i hi poso el que vull. Desfaig la realitat. Idealitzo el paisatge.

–Quins són els seus pintors preferits?

–Un dels que et podria dir és Velázquez. El que va fer aquest pintor va ser increïble. Fixa't en la cua del gos que hi ha en primer pla al quadre de *Las Meninas*: mirant el quadre a distància normal sembla una cua perfecta, pintada amb molta cura, però si t'hi acostes amb una lupa es veu que està feta amb un simple cop de brotxa; això és meravellós. Un altre, Miró, però el Miró d'abans de fer aquestes rodones vermelles i tot això. De totes maneres, el respecto molt per la gran abstracció que aconseguia del que veia i sentia. També Cézanne, perquè tracta la pinzellada cromàtica no com un fet de la llum (impressionisme) sinó com un element de la construcció. Per a Cézanne pintar és construir. I un altre, Picasso, però el de l'època blava; de la resta, ell mateix se'n fotia. Picasso era un veritable escorpí.

–Sí, la seva néta li va donar les gràcies en un llibre...

–Quatre anys abans de morir el vaig anar a visitar, convidat pel seu marxant, a un castell de la seva propietat a França. El marxant em va dir: «Si el trobem malament no digui res, i si el fot fora vagi-se'n i prou». El primer que vaig fer va ser preguntar-li perquè, de tots els quadres que hi havia penjats a les parets, no n'hi havia cap de seu. Em va contestar que ell no tenia prou calés per tenir cap Picasso. Més tard, em va mostrar tres sales pintades completament de blanc, que potser feien uns dos-cents metres quadrats cadascuna, abarrotades de quadres: uns dos mil, potser. En Picasso feia els quadres com xurros.

–Com que la música, clàssica, ens ha estat acompanyant durant tota la conversa, suposo que no cal preguntar-li si després de la pintura ve la música.

–Sí. M'agrada molt el gregorià, Bach, Beethoven. Pinto sempre amb música. Tinc molts discos antics. Abans, sempre tenia al costat del cavallet un tocadiscos i hi posava diversos discos, un a sobre l'altre, per no haver de molestar-me a anar-los canviant. En funció del temps que volia pintar, hi posava més o menys discos. Als anys 40 vaig cantar a l'Orfeó Laudate amb la Mariàngels, la meva dona, que té una veu preciosa.

–Igualment, veient la gran quantitat de llibres que té, la literatura també li deu interessar molt...

–Molt. Sempre he llegit Pla, Flaubert, Stendhal... I escriure també m'ha agradat. Encara escric un dietari cada dia. I als anys 70 vaig fer un llibre amb poemes i xilografies: cada text anava acompanyat d'una xilografia.

–Què està pintant ara?

–Mira, ja ho pots veure: aquest quadre és la badia de Roses vista des de Pau, aquell altre és la cala d'Andratx.

Jordi Bonet-Coll

Abans de marxar, Francesc Casademont em va deixar fullejar *Pirineu*, el seu llibre de poemes (un llibre que està a la Biblioteca Alexandrina). No costa gens imaginar que cada poema és un quadre que ha pintat amb paraules. Un exemple (del poema «Biciberri - Comoloforno»):

Congesta blanca, diamantina.
Acaricies els sentits per la puresa de la llum, i dónes llum
perquè ets blanca, i dónes pau perquè ets llum.
Tens forma humana i capriciosa.
Formes cristalls.
Ets criatura fràgil, de potència inaudita.
Ets gràcil i femenina. Ets potent i potser cruel.
Però sempre ets estimada, perquè ets blanca.
Immaculada.
Les teves concavitats tenen llum, sol, color.

